

ترانه بنی یعقوب
روزنامه‌نگار

قصه ورود به آزادی

روایت تلاش زنان برای ورود به ورزشگاه‌ها

کنار بقیه فوتبال ببینند تا اینکه سرانجام زنان توانستند بازی تیم ملی ایران و بحرین را در مقدماتی جام جهانی ۲۰۰۶ در ورزشگاه ببینند. سیدمحمد خاتمی رئیس جمهوری وقت هم در زمان برگزاری این بازی در ورزشگاه حضور داشت.

■ چرا موضوع ورزشگاه رفتن زنان گردهای کور شد

اما شاید از خودتان بپرسید گر کار کجاست و چرا این موضوع این همه سال باعث بحث و جدل شده؟ راستی چرا گردهای را که می‌شد با دست باز کرد، مجبور شدیم با دندان بازکنیم و اگر دولت موافق حضور زنان در ورزشگاه‌هاست، چرا تا به حال زنان نتوانسته‌اند به ورزشگاه‌ها راه یابند؟ آیا منع قانونی برای ورود زنان به ورزشگاه‌ها وجود دارد؟ چرا مسئولان این منع قانونی را بر طرف نمی‌کنند؟

ماده‌ای که معمولاً به عنوان منع قانونی برای ورود به ورزشگاه‌ها عنوان می‌شود مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۸۴ درباره «فرهنگ عفاف» است که در آن با ورود زنان به استادیوم‌ها مخالفت شده است. در این مصوبه آمده که زنان نباید به سالن‌های ورزشی مختص آقایان و بالعکس تحت هر عنوان وارد شوند. در حالی که خیلی‌ها با استناد به اصل ۲۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، یکسانی زن و مرد را عنوان می‌کنند: «افراد ملت اعم از زن و مرد در حمایت قانون یکسان قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند. بر همین اساس، اجرای بدیهی‌ترین حقوق انسانی و شهروندی تکلیفی است که قانون برعهده دولتمردان قرار داده است.»

با این حال در بین مراجع تقلید بر سر این موضوع اختلاف نظر وجود دارد بعضی از آنها معتقدند ورود زنان اشکالی ندارد و برخی مخالف سفت و سخت ورود زنان به ورزشگاه‌ها هستند. آیت‌الله محمد موسوی بجنوردی گفته است نفس حضور زنان در ورزشگاه اشکال شرعی ندارد و عدم اجازه به زنان برای حضور در ورزشگاه‌ها قانون نیست اما آیت‌الله مکارم شیرازی گفته است: «جو حاکم در ورزشگاه‌ها برای حضور زنان مناسب نیست و شکی نیست که اختلاط جوانان و آزاد بودن آنها سرچشمه مشکلات زیادی از نظر اخلاقی و اجتماعی می‌شود؛ اضافه بر این در بعضی انواع ورزش، مردان پوشش مناسبی در برابر زنان ندارند؛ بنابراین لازم است از حضور در این برنامه‌ها خودداری کنند بخصوص اینکه این برنامه‌ها را از رسانه‌ها می‌توانند ببینند و حضور آنها ضرورتی ندارد.» محسن غرویان از روحانیون اصولگرا و از اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم هم معتقد است ممانعت از ورود زنان مبنای علمی، فقهی و شرعی ندارد. لعبا جنیدی، معاون حقوقی رئیس جمهوری هم همین چند روز قبل تأیید کرد ورود زنان به ورزشگاه‌ها هیچ منع قانونی ندارد و دولت هم همین موضع را دارد.

■ دستور احمدی‌نژاد درباره ورود زنان به ورزشگاه‌ها

همواره موافقان ورود به ورزشگاه‌ها تأکید می‌کنند، می‌توان فضای مناسب حضور زنان در ورزشگاه‌ها را فراهم کرد و زنان می‌توانند دست کم برای تماشای مسابقات ملی به ورزشگاه‌ها بروند. بد نیست در مرور این ماجرا به نامه جنجالی احمدی‌نژاد و واکنش‌ها به آن اشاره کنیم. دستور محمود احمدی‌نژاد اردیبهشت سال ۱۳۸۵ صادر شد. نامه‌ای خطاب به محمد علی آبادی، رئیس سازمان تربیت بدنی که جنجال ساز شد. در نامه او آمده بود: «بخشی از مرغوب‌ترین مکان‌های تماشاگران در ورزشگاه‌هایی که مسابقات فوتبال ملی و مهم برگزار می‌شود، بطور ویژه به بانوان و خانواده‌ها اختصاص یابد.» این نامه واکنش‌های متفاوتی را به دنبال داشت و با مخالفت جدی گروهی از مراجع روبه رو شد. احمد خاتمی خطیب نماز جمعه تهران آن موقع یکی از جدی‌ترین مخالفان این خواسته بود. او در سخنرانی‌اش تأکید کرد که مهم‌ترین عامل مخالفت روحانیون با حضور زنان در ورزشگاه‌ها اهمیت رعایت حجاب و عفاف است که نمی‌توان تضمینی بر رعایت

«نیمی از ورزشگاه آزادی حق ماست.» این شعار را حتماً شما هم شنیده‌اید. مطالبه‌ای که خیلی از زنان در سال‌های اخیر داشته‌اند. ورود به ورزشگاه‌ها. اما همین مطالبه به ظاهر ساده قصه‌ای طولانی دارد، داستانی که شاید با انتشار خبر مرگ سحر خدایاری دوباره برای خیلی‌ها، هیمن تازه شد. بگذارید با هم قصه طولانی مطالبه زنان برای ورود به ورزشگاه را مرور کنیم. در روزهایی که زنان اجازه یافته‌اند بلیت بازی ایران و کامبوج را بخرند و شوق رفتن به ورزشگاه دارند، می‌خواهم با هم قصه ورود به آزادی را مرور کنیم.

■ کمپین ورود به ورزشگاه‌ها

«نمی‌خواهی بلیت بخری؟» این سؤال را خیلی‌ها این روزها از من می‌پرسند. شاید از شما هم این سؤال را به عنوان زنی که یکی از آرزوهایش دیدن فوتبال در استادیوم باشد، پرسیده باشند. یا از شمامی که دوست داشته‌اید کنار همسر یا دخترتان مسابقه‌ای را در ورزشگاه ببینید؟ خریدن بلیت بازی؟ چند نفر از دوروبری‌هایم می‌پرسند واقعا می‌توانیم بلیت بخریم، یعنی واقعا این ماجرا تمام شده است؟ ماجرابی که تبدیل به جنگی میان طرفداران ورود به ورزشگاه و مخالفانش شده بود. بازی ایران و کامبوج ۱۸ مهرماه در ورزشگاه آزادی برگزار می‌شود. اجازه ورود زنان به ورزشگاه داده شده است، در این بازی قرار است نماینده فیفا هم حضور داشته باشد. تا لحظه تنظیم این گزارش با وجود انتقادهایی که به این تصمیم وارد شده همچنان خیلی‌ها امیدوارند از نزدیک این مسابقه را ببینند. هرچند اتفاق‌هایی که در سال‌های اخیر درباره ورود زنان به ورزشگاه‌ها افتاده خیلی‌ها را در تعلیق گذاشته. خیلی‌ها می‌گویند احتمال باز شدن درهای ورزشگاه‌ها به روی زنان تنها در بازی‌های بین‌المللی آن هم با تدابیر خاص ممکن شده و زیاد جای خوشحالی ندارد و در بازی‌های ملی و داخلی وضع همچنان مثل گذشته است، اما هر چه هست، این روزها خیلی‌ها امیدوار به باز شدن درهای ورزشگاه‌ها هستند. در کش و قوس مخالفت‌ها و موافقت‌ها با حضور زنان به عنوان نیمی از جمعیت کشور در ورزشگاه، پای فدراسیون بین‌المللی فوتبال هم باز شد و «جانی اینفانتینو» رئیس کل فیفا در نامه‌ای از فدراسیون فوتبال ایران درخواست کرد تا حضور زنان در ورزشگاه‌ها را در مرحله مقدماتی جام جهانی ۲۰۲۲ تضمین کند.

حجت الاسلام محمدجعفر منتظری، دادستان کل کشور دخالت فدراسیون جهانی فوتبال، فیفا، برای حضور زنان در ورزشگاه‌های ایران را درست ندانسته. او تأکید کرده طرح بحث حضور زنان در ورزشگاه از دیگر حرکات حساب شده دشمنان است. فدراسیون فوتبال ایران اما وعده داده بلیت فروشی اینترنتی امکان حضور غیرگزینشی زنان در بازی فوتبال تیم‌های ملی ایران و کامبوج را تضمین می‌کند. اما بگذارید فعلاً بازی ایران و کامبوج را فراموش کنیم و به سال‌های دورتر برگردیم؛ سال‌هایی که به قول معروف سال‌های اصرار و انکار بود. اصرار زنان برای ورود به ورزشگاه‌ها و مخالفت با آن.

■ تلاش‌های زنان برای ورود به ورزشگاه

دهه ۷۰ را شاید بتوان مهم‌ترین دهه تلاش زنان برای ورود به ورزشگاه‌ها دانست، موضوع ورزشگاه رفتن زنان در آن سال‌ها هنوز موضوعی نو بود. آن سال‌ها خیلی‌ها می‌گفتند حالا مگر این موضوع چقدر اهمیت دارد. یعنی الان مطالبه زنان جامعه ما این است. حتی بخش‌هایی از فعالان جنبش زنان پافشاری بر این موضوع را جدی نمی‌گرفتند اما عده‌ای آن را خواسته‌ای بحق و مهم می‌دانستند و بر این مطالبه پافشاری می‌کردند. در آن زمان جمعی از فعالان جنبش زنان با تشکیل کمپینی از ورود زنان به استادیوم دفاع کردند. آنها مقابل ورزشگاه آزادی حاضر و تلاش می‌کردند وارد ورزشگاه شوند. اما تا مدت‌ها آنها و هیچ زنی نتوانست برای تماشای یک بازی وارد استادیوم شود تا اینکه زنان غیرایرانی در جریان بازی ایران و ایرلند در سال ۱۳۸۱ وارد ورزشگاه آزادی شدند. این مسأله اعتراض فعالان حوزه زنان را به دنبال داشت، آنها می‌پرسیدند آیا ورود به ورزشگاه‌ها برای همه جز زنان ایرانی آزاد است. آنها این مسأله را تبعیضی آشکار می‌دانستند. البته این ماجرا همین جا خاتمه پیدا نکرد و بارها و بارها بعد از این بازی زنان خارجی نتوانستند به ورزشگاه آزادی راه یابند؛ زنانی از کشورهای سوریه، کره و ژاپن و دیگر کشورها اما درهای ورزشگاه همچنان به روی زنان ایرانی بسته ماند. اما مطالبه ورود زنان به ورزشگاه با این مخالفت‌ها هرگز خاموشی نیافت و باز عده‌ای تلاش می‌کردند وارد ورزشگاه‌ها شوند و در